

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง ฌ็อง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด: ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย

ธนิศ เศรษฐกุลธำรง
Thanik Setthakulthamrong^{*}

๑. บทนำ

หนังสือเรื่อง ฌ็อง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด: ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย ผลงานดุซงญานีพนธ์เขียนโดย ศุภฤกษ์ คณิตวรานันท์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตและพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หนังสือเรื่องนี้ผู้เขียนมีความตั้งใจจัดพิมพ์เพื่อเป็นคู่มืออ่านประกอบการเรียนและจัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก มีจำนวน ๑๗๙ หน้า โดยที่หนังสือทั้งเล่มดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้ดำเนินการจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นิติธรรมการพิมพ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒

หนังสือเรื่องนี้ เริ่มต้นด้วยกิตติกรรมประกาศ คำนำ และสารบัญ โดยแบ่งจำนวนบทออกเป็น ๕ บท โดยบทที่หนึ่งว่าด้วยเรื่องบทนำ บทที่สองว่าด้วย แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด บทที่สามว่าด้วย แนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย บทที่สี่ว่าด้วย วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย บทที่ห้าว่าด้วย สรุป ข้อวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม และประวัติของผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัยผ่านดุซงญานีพนธ์ผู้เขียนได้เรียบเรียงเนื้อหาทั้งหมดและวิเคราะห์แนวคิด รวมถึงสรุปและวิจารณ์ เพื่อประโยชน์ของผู้อ่านและผู้สนใจต่อไป

๒. สรุปสาระสำคัญของเนื้อหา

ในส่วนของกิตติกรรมประกาศ ผู้เขียนได้กล่าวขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาและให้คำปรึกษาทุกท่าน รวมถึงทุกท่านที่มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบในการทำดุซงญานีพนธ์เล่มนี้ ถัดมาเป็นส่วนของคำนำที่กล่าวถึงความตั้งใจในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นคู่มือประกอบการเรียนของนิสิต โดยเฉพาะนิสิตผู้ที่ไม่มีความรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์

^{*} หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ในส่วนของเนื้อหาทั้ง ๕ บท บท สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ เนื้อหาบทที่ ๑ ผู้เขียนให้ชื่อว่า บทนำ โดยผู้เขียนสรุปไว้ ๗ หัวข้อด้วยกัน คือ (๑) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (๒) วัตถุประสงค์การวิจัย (๓) ขอบเขตการวิจัย (๔) นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย (๕) ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (๖) วิธีการดำเนินการวิจัย (๗) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ผู้เขียนสรุปไว้ ๔ หัวข้อ คือ (๑) เรื่องความต่าง (The Differend): ความเป็นมาและปัญหา (๒) แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด โดยแบ่งเป็น ๓ ข้อย่อย ได้แก่ ความหมายของแนวคิด ลักษณะของแนวคิด และจุดหมายของแนวคิด (๓) แนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด โดยแบ่งเป็น ๒ ข้อย่อย ได้แก่ เรื่องเล่าขนาดใหญ่ (Metanarratives) และความล้ำเลิศ (Sublime) ในยุคสมัยใหม่ (๔) สรุปแนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด

บทที่ ๓ แนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย ผู้เขียนสรุปไว้ ๔ หัวข้อ คือ (๑) แนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย และได้แบ่งย่อยเป็น ๓ หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของศิลปะร่วมสมัย ความงามในศิลปะร่วมสมัย และคุณค่าในศิลปะร่วมสมัย (๒) แนวคิดเรื่องความงามในศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post-modernism) ได้แบ่งย่อยเป็น ๓ หัวข้อ ได้แก่ การวิพากษ์ศิลปะแบบจารีตของศิลปะคอนเซ็ปชวลอาร์ต (Conceptual Art) ความหลากหลายของศิลปะฟลักซุส (Fluxus Art) และความหมายใหม่ของศิลปะป๊อปอาร์ต (Pop Art) (๓) แนวคิดเรื่องความงามในศิลปะร่วมสมัยยุคศตวรรษที่ ๒๑ และ (๔) สรุปแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย

บทที่ ๔ วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย ผู้เขียนสรุปไว้ ๓ หัวข้อ คือ (๑) วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย ได้แบ่งย่อยเป็น ๓ หัวข้อ ได้แก่ การวิพากษ์ของ อาย เว่ยเว่ย (Ai Weiwei) ความหลากหลายของคาร่า วอคเกอร์ (Kara Walker) และความหมายใหม่ของโอลาฟัวร์ อีเลียสสัน (Olafur Eliasson) (๒) คุณค่าทางความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย และ (๓) สรุปการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย

บทที่ ๕ สรุป ข้อวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ ผู้เขียนสรุปไว้ ๔ หัวข้อ คือ (๑) สรุปผลการวิจัย ได้แบ่งย่อยเป็น ๓ หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด แนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย และการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย

(๒) ข้อวิจารณ์ของผู้วิจัย (๓) องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความต่าง (๔) ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

๓. ข้อวิจารณ์

สำหรับประเด็นในการวิจารณ์ ผู้วิจารณ์ได้แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ (๑) รูปแบบการนำเสนอ (๒) ประเด็นเนื้อหา

๓.๑ รูปแบบการนำเสนอ

หนังสือมอง-พริ้งชัวร์ ลีโยตาร์ต ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของมอง-พริ้งชัวร์ ลีโยตาร์ต ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัยที่ผู้เขียนได้ตั้งไว้ โดยผู้เขียนได้จัดทำขึ้นและนำเสนอในรูปแบบของคู่มือนิพนธ์

ในส่วนลำดับการนำเสนอเนื้อหา ผู้เขียนเริ่มจากกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย แล้วจึงโน้มเข้าหาหลักการและวิธีการในการเขียนงานทางปรัชญา ซึ่งในหลักการและวิธีการที่ผู้เขียนนำเสนอต่าง ๆ โดยนำแนวคิดเรื่องความต่างของลีโยตาร์ตที่ปฏิเสธแนวคิดยุคสมัยใหม่ และปรัชญาหลังสมัยใหม่ มอง-พริ้งชัวร์ ลีโยตาร์ต ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาศิลปะร่วมสมัย ในการวางประเด็นในการเขียนหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนเริ่มจากการชักจูงให้เข้าใจความหมายของการเขียน เป็นการกระตุ้นความรู้สึกรู้อยากเห็น แล้วจึงค่อยนำเสนอวิธีการจากง่าย ๆ ไปหายาก ซึ่งผู้วิจารณ์เห็นว่า หนังสือเล่มนี้มีความจำเป็นเพื่อนำไปเป็นคู่มือหรือแนวทางในทางปรัชญาหรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องได้

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้หนังสือเล่มนี้แม้จะชื่อว่ามอง-พริ้งชัวร์ ลีโยตาร์ต ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย แต่เมื่อดูโดยภาพรวมแล้วหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงการนำเสนอแนวคิดที่วิเคราะห์ในบางประเด็นเท่านั้น ซึ่งหากจะย้อนดูหนังสือในลักษณะเดียวกัน อย่างเช่น ศิลปะหลังสมัยใหม่ เขียนโดย วิรุณ ตั้งเจริญ งานเขียนเล่มนี้ จะมีลำดับการเขียนงานที่ชัดเจนกว่า มีขั้นตอนในการเขียนเป็นระบบ และมีเนื้อหาข้อมูลที่กว้างกว่า เช่น การให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ศิลป์ ทฤษฎีศิลปะ ศิลปะกับความงาม ศิลปะร่วมสมัย ศิลปะหลังสมัยใหม่ และอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยของปัจจุบัน แสดงตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง^๑ ถึงกระนั้น หนังสือเล่มนี้ก็นับได้ว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญที่จะช่วยกระตุ้น หรือเสริมแรงบันดาลใจในการศึกษางานทางปรัชญาได้ส่วนหนึ่ง

^๑ วิรุณ ตั้งเจริญ, ศิลปะหลังสมัยใหม่, (กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๖๕.

๓.๒ ประเด็นเนื้อหา

ประเด็นหลัก ๆ ของหนังสือ

ก. การใช้ภาษา ของหนังสือเรื่องฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย โดยใช้ภาษาที่ต้องนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ กล่าวไว้ในหนังสือปรัชญาภาษาว่า ภาษานั้นมีความซับซ้อนมากมาย^๒ ดังนั้น การที่จะถ่ายทอดภาษาให้เป็นระเบียบแบบแผนได้ นอกจากจะอาศัยหลักการ สิ่งสำคัญที่หนังสือเล่มนี้คือการเขียนจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน ซึ่งจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ประสบการณ์ตรงนั้นทำให้ได้เนื้อหาที่เป็นรูปธรรมชัดเจนกว่าหลักการวิธีการจากตำรา ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในคำนำว่า ความตั้งใจจัดพิมพ์เล่มนี้เพื่อเป็นคู่มืออ่านประกอบการเรียน เพื่อให้สามารถอธิบายปัญหาทางด้านสุนทรียศาสตร์ได้ด้วยเหตุผลและคัดค้านเหตุผลของฝั่งตรงข้ามได้ดีกว่า อันจะเป็นการสร้างเครื่องมือที่จะนำไปสู่ชีวิตที่ดีที่สุดได้ตามลำดับ

ในส่วนของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจัดทำขึ้นภายใต้กรอบของการเขียนงานดัชนีนิพนธ์เท่านั้น ซึ่งไม่มีอะไรมากมาย หากจะสรุปจากหนังสือเล่มนี้ มี ๕ บทหลัก ๆ คือ ๑) บทนำ ที่กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๒) แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ๓) แนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาร่วมสมัย ๔) วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาร่วมสมัย และ ๕) บทสรุป ข้อวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานวิจัยโดยทั่วไป จัดระบบที่สามารถอ่านได้ง่าย และเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาข้อมูลทางด้านความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัยจากเล่มนี้

ข. ประเด็นเรื่องทฤษฎีการเล่าเรื่อง (story telling theory) การเขียนรูปแบบดังกล่าวจะต่างจากการนำเสนองานปรัชญา ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ภาษาทางตรรกะในรูปแบบการวิเคราะห์ ซึ่งมักจะกล่าวถึงความเป็นเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพในการอธิบายการเขียนความเรียงที่ดี^๓ ไม่ใช่แนวทางของเรื่องเล่าที่ดูจะคล้อยตามงานเขียนทางศาสนามากกว่า ถ้าหากประเมินจากรูปแบบของนักปรัชญาตะวันตกที่นำเสนอผ่าน

^๒ โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, **ปรัชญาภาษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

^๓ ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **การใช้เหตุผลตรรกวิทยาเชิงปฏิบัติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

เรื่องเล่าได้ดีกว่าเรื่องการวิเคราะห์ในแบบนักปรัชญาตะวันตก ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะพบว่า ผู้เขียนต้องการหารูปแบบงานเขียนงานทางปรัชญาแบบตะวันออกมากกว่าจะเน้นกระบวนการแบบตะวันตกอย่างเคร่งครัด และในแนวทางดังกล่าวนี้จะพบว่า มีผู้นำเสนอได้ดีผ่านการศึกษาศาสนา เช่นเฮอ์มานน์ เอสเซที่เขียนเรื่องสิทธิธารณะ หรือนักปรัชญาอย่างโซเพนฮาวเออร์ที่นำเสนอการเขียนงานโดยอ้างอิงจากหลักการของพระพุทธศาสนาที่ใช้เรื่องเล่าในการเล่าเรื่องเช่นกัน แต่วิธีการดังกล่าวนี้อาจไม่ได้วิเคราะห์บนบริบทที่เคร่งครัดแต่เน้นธรรมชาติของผู้เขียนเป็นหลัก

๓.๓ สรุปและคำแนะนำ

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้กำหนดจุดประสงค์ไว้แต่เบื้องต้นแล้วว่า เป็นงานเขียนเพื่อเสนอแนวคิดเรื่องความต่างของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ที่มีต่อแนวคิดเรื่องความงามในปรัชญาร่วมสมัย ในรูปแบบงานเขียนของดุชฌีนิพนธ์ ดังนั้น วิธีการเขียน จึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง มีกรอบที่ตายตัว ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านเข้าใจโดยง่าย แต่อาจต้องใช้ภูมิความรู้เดิมมาประกอบการอ่าน และการอ้างอิงจากข้อมูลแหล่งอื่นเข้ามาเสริมเพื่อความเข้าใจที่ง่ายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านแนวคิดของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ดมาก่อน ดังนั้น หนังสือฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัยเล่มนี้ นอกจากจะนำไปเป็นคู่มือในการอ่านประกอบการเรียนแล้ว ยังสามารถที่จะนำไปเป็นคู่มือในการเขียนหนังสือประเภทอื่น ๆ หรือในการพูด การอภิปราย และศึกษาเพื่อเข้าใจแนวคิดความงามของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การเมือง กฎหมาย การเลือกตั้ง ได้เป็นอย่างดี

เมื่อกล่าวโดยภาพรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าแก่การอ่าน โดยเฉพาะผู้ที่สนใจในศิลปะร่วมสมัย นักศิลปะ นักปรัชญาด้านความงาม และนักปรัชญาการเมือง เพื่อนำเอาหลักการ วิธีการ และข้อเสนอแนะมาประกอบการเรียน การอ่าน การทำวิจัยให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และปรับไปใช้ในการแก้ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง เพื่อให้เกิดความสุขในสังคม ด้วยเหตุว่า งานเขียนเล่มนี้ผู้เขียนเองได้ตั้งใจนำเสนอแนวคิดของฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วมสมัย ซึ่งผู้เขียนเองมีความสนใจในด้านความงาม ศิลปะของแต่ละยุคสมัย จึงเกิดเป็นการศึกษาวิจัยจนเกิดเป็นหนังสือเล่มนี้ หนังสือเล่มนี้ยังเหมาะกับผู้เริ่มต้นศึกษาและทำงานวิจัยด้านความงามและศิลปะร่วมสมัย ซึ่งการที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นหนังสือได้นั้น ตัวตนของผู้เขียนเป็นผู้รู้ดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดจากจินตนาการ หรือสิ่งที่เกิดจากความคิด ผู้ต้องการเขียนจะนำมาถ่ายทอดเป็นภาษามนุษย์สื่อให้คนอื่นรู้และเข้าใจความได้ ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงนับว่าทรงคุณค่าสำหรับทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องนำไปใช้เป็นคู่มือในการใช้ภาษาในการสื่อสารกัน

บรรณานุกรม

- ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การใช้เหตุผลตรรกวิทยา
เชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะหลังสมัยใหม่, (กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๖๕.
- ศุภฤกษ์ คณิตวรานนท์. ฌ็อง-ฟร็องซัวร์ ลีโยตาร์ด: ความงามที่แตกต่างในศิลปะร่วม
สมัย. พิมพ์ครั้งที่ ๑. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๖๒.
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. ปรัชญาภาษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

